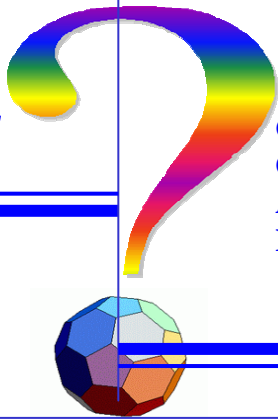

GO-AL

G oodsdienst-
O nderwijs
A ntenne-
L eerkrachten

november 2003, nr. 2

In het begin

‘Leer-kracht’

Het woord ‘leerkracht’ of het woord ‘leraar’? Aan ons de keuze. ‘Leerkracht’ spreekt om twee redenen (meer) aan: het woord is vrouwelijk én mannelijk, bovendien heeft het meer body in zich.

Veel beroepen krijgen hun naam ofwel vanuit het perspectief van de uitoefenaar (bv. de cafebaas) of vanuit de activiteit die wordt ontplooid (metser, inspecteur-adviseur, directeur, loodgieter) of een combinatie van beide (geneesheer, verpleegkundige).

Niet nooit, maar uiterst zelden wordt een beroep geduid vanuit een ander perspectief. Ik ken er eigenlijk maar één: de leerkracht. Hoe moet je ‘leerkracht’ nu interpreteren? Is het woord misschien toch vanuit het perspectief van de beroepsuitoefenaar of vanuit de voornaamste activiteit gekozen? De leerkracht als iemand die op de eerste plaats zelf, altijd krachtig leert. Zou mooi zijn, kan zijn. Er speelt misschien nog een ander perspectief mee? De functie van leerkracht dient wellicht niet eerst vanuit het perspectief van de betrokkene, de leerkracht zelf, te worden gedacht en ingevuld. Het is iemand bij wie het centrum, het brandpunt van de activiteit en de functieomschrijving niet in zichzelf ligt, maar bij de vruchtgebruiker, de leerling. Leerkracht, een beroep dat z’n naam krijgt vanuit de vruchtgebruiker: enig. De cafebaas wordt geen drinkkracht genoemd. Het gaat om de leer-ling, de leer-groep. Die zijn in het geding. Dit zijn de perspectieven om te kijken naar het beroep en het te omschrijven, in te vullen. Het gaat er om dat die volwassen man of vrouw een leer-kracht is voor de tiener, een stevige afstootblok, een goede wrijfpaal, een verr(ek)ijker voor jonge zoekers. De status die wordt toegekend aan de leerkracht ligt, zo begrepen, in de dienende sfeer. Hij/zij is een kracht voor anderen, jongeren op de eerste plaats. Zo begrepen ligt het invullen van de taak leerkracht dus niet in de betrokkenen zelf, maar in de jonge groeiende en lerende ander, het is een beroep dat zich realiseert in de ontmoeting met jongeren op weg naar ‘een eigen en verantwoorde beslissing inzake leven en geloven’, aldus de visietekst.

Natuurlijk kan ook een plattere invulling meespelen. Het woord ‘kracht’ in combinatie met andere woorden (bv. paardenkracht) wijst soms op een ‘middel’-positie. De leerkracht zou dan een instrument, een middel zijn in handen van een school, een directie, een kerk. Laten we hopen dat die hun instrumenten verzorgen en inzetten voor goede doelen. Maar misschien vergis ik me wel in die laatste interpretatie en is de leerkracht veel meer dan een middel in handen van superieuren. Laat ons hopen. En mocht dit toch waar zijn, dan blijft het

doel, de professionele dienst van de directie, de school en de kerk naar jongeren toe toch wel vooral een inspirerende en begeleidende inzet in dienst aan de lastigschone stiel van (samen) mens worden.

Mededelingen

Zoals u wellicht reeds gezien heeft, valt de nascholing vanaf dit schooljaar onder het Eekhoutcentrum. Wil u een nascholingsessie volgen, dan moet u 14 dagen vooraf inschrijven!! Het is ook zo dat achteraf de factuur naar de school wordt gestuurd. Wil dus zo goed zijn om zeker vooraf met de directie af te spreken of u een nascholing kunt volgen. De inkom kan uiteraard betaald worden met het nascholingsgeld dat de school voor iedere leerkracht ontvangt. Surf naar: <http://dpb.sip.be/eekhoutcentrum.aspx>

4 februari: dag van de godsdienstleraar, allen welkom in Groenhove te Torhout

In de voormiddag brengt prof. D. Pollefeyt een voorstelling van een eigentijds godsdienstpedagogisch model uitgewerkt aan de hand van concrete feiten en voorbeelden. Hierin gaat ook heel wat aandacht uit naar de vraag hoe je nu tot 'levensbeschouwelijke vraagstelling' komt naar de leerlingen toe. We bekijken tevens een nieuwe kortfilm met zicht op de Goede Week.

Prof. D. Pollefeyt wijst op een aantal concrete mogelijkheden vanuit zijn godsdienstpedagogisch werkmodel.

Peter Knapen gaat in op een didactische verwerking (van de kortfilm) vanuit de verschillende invalshoeken van de 'vaardigheden' en met aandacht voor het evalueren van de vaardigheden. In de zaal zijn ook enkele 'muppettoeschouwers' aanwezig die de dag volgen en 'kritische bedenkingen door buitenstaanders' formuleren... als inleiding op de terugkomavonden rond evaluatie als opvolging van deze 'dag van de godsdienst'. Eveneens **inschrijven** via bovenstaande **link**.

Link

Een mogelijke drievuldigheid onder de katholieke pagina's lijkt ons:

- <http://www.willibrordbijbel.nl/>: de belangrijkste katholieke Nederlandstalige bijbelvertaling die op het internet te vinden is met interessante zoekmogelijkheden
- <http://www.stvitus.nl/kkk/>: de katholieke katechismus, de Nieuwe Katechismus en de schoolkatechismus online met zoekmogelijkheden. Interessant o.a. bij het natrekken van een katholieke kijk op levensvragen.
- www.kerknet.be

Via de webpagina kerknet vindt u o.a. een handzaam overzicht van webpagina's omtrent christelijke informatie:

<http://www.kerknet.be/informatie/informatie.html#Godsdienstonderwijs>. Het link-aanbod is geordend rond volgende trefwoorden:

- o [Bidden via Internet](#) [Bijbel](#) [Bijbelse Archeologie](#) [Bijbelse Bezinning](#)
- o [Catechese](#)
- o [Christelijke literatuur, schrijvers en apologetiek](#)
- o [Christelijke uitgevers en Publicaties](#)
- o [Christelijke Kunst](#)
- o [Godsdienstonderwijs](#)
- o [Kerkelijk Nieuws](#) [Liturgie](#) [Liturgische Muziek](#) [Maria en Bedevaartsplaatsen](#)

- [Media Musea](#)
- [Pastoraal op Internet](#) [Preken](#) [Spiritualiteit op Internet](#)
- [Theologische Faculteiten en theologie](#)
- [Allerlei Maatschappij en Samenleving](#)

We vonden via het trefwoord godsdienstonderwijs de interessante Engelstalige webpagina http://www.catholiceducation.org/directory/Core_Subjects/Catholic_Education/.

Op de webpagina kerknet vindt u ook de toegang tot de artikelen die verschijnen in Kerk en Leven. Wekelijks kijken en downloaden kan u een schat aan interessante impulsen bezorgen.

Linkweetjes:

- Via godsdiensstig@pandora.be kunt u een interessante nieuwsbrief voor godsdienstleerkrachten opvragen. Achter de schermen mooi werk van Koen Wybo en Joost Vandendriessche.
- Met zicht op de advent- en welzijnsperiode: www.armoede.be, in oktober ging ook de Franstalige broer van [armoede.be](http://www.armoede.be), [pauvrete.be](http://www.pauvrete.be) on line. Het is geen spiegelsite van [armoede.be](http://www.armoede.be), maar wel gelijklopend van structuur en lay out: www.pauvrete.be
- Op <http://www.uitgeverijvdoever.nl/lia23.html> vonden we interessante bedenkingen rond een dagboek en/of een groeischrift.
- Op het internet zijn er nogal wat gratis onlineencyclopedieën te raadplegen:
 - Bartleby: <http://www.bartleby.com/65>
 - Britannica: <http://www.britannica.com>
 - Encarta Online: <http://encarta.msn.com>
 - Encyclopedia.com: <http://www.encyclopedia.com>
 - Information Please: <http://www.infoplease.com/encyclopedia.html>
 - Nederlands: <http://nl.wikipedia.org>
 - Wikipedia: <http://en.wikipedia.org>
 - XRefer: <http://www.xrefer.com>

Thomasweetjes

- Wie surft naar <http://www.kuleuven.ac.be/thomas/visie/index.htm> vindt er verslaggeving van de studietweedaagse rond het vak godsdienst te Antwerpen. Organisatie: UCSIA, IDKG, VSKO.
- Bij <http://www.kuleuven.ac.be/thomas/actualiteit/index.htm> vind je een IDK rond 'leven na de dood' in verschillende godsdiensten', maar ook een Sinterklaasspecial. Straks komt er ook nog een 'In de kijker' rond roeping.
- <http://www.kuleuven.ac.be/thomas/actualiteit/index.htm> aanklikken en verder zoeken bij communities of bij instrumenten, opent heel zeker nieuwe mogelijkheden. Je vindt er o.a. een handzaam instrument 'jaarplan' (in uitgebreide of verkorte versie) en een instrument om de levensbeschouwelijke beginsituatie van een klas in kaart te brengen.

Vragender-wijs, delender-wijs

Graag gaan we binnen deze rubriek dieper in op een vraag die wordt voorgelegd.

De vraag die we opnemen: Wat is een levensbeschouwelijk gesprek, is er verschil tussen een levensbeschouwelijk gesprek en filosoferen of een socratisch gesprek?

Wat is eigen aan een socratisch gesprek? We vonden veel inspiratie in: Delnoij Jos en Van Dalen Wieger, *Het socratisch gesprek*, Damon, 2003, ISBN 90 5573 415 2

Enkele gangbare 'regels' voor het socratische gesprek zijn:

- deelnemers denken en spreken op eigen gezag en doen tijdens het gesprek geen beroep op autoriteiten (boeken, geleerden, tv-persoonlijkheden enzovoort),
- deelnemers spannen zich in zich bondig en voor anderen helder uit te drukken en voeren geen lange monologen,
- het is een werkelijk zichzelf onderzoeken, dat wil zeggen twijfels worden uitgesproken maar mogen niet worden voorgewend,
- ieder die deelneemt aan het gesprek spant zich in de ander werkelijk te begrijpen,
- deelnemers streven naar consensus.

Er zijn vijf *fases* te onderscheiden in een socratisch gesprek:

- 1 het formuleren van de vraag,
- 2 het selecteren en uitwerken van een voorbeeldervaring,
- 3 het verwoorden van een relatie tussen vraag en voorbeeld,
- 4 onderzoeken van argumenten,
- 5 vinden van een antwoord of inzicht.

Zo beluisterd zijn er tussen een levensbeschouwelijk gesprek en een socratisch gesprek toch wat overeenkomsten, maar ook verschillen:

mogelijke overeenkomsten	verschillen
<ul style="list-style-type: none"> - Beide soorten gesprekken verlopen tussen mensen. Mensen ontmoeten en spreken elkaar. - Focussen op vragen. Mensen ervaren of botsen op problemen. Een aantal van die problemen/knooppunten zijn de moeite om gezamenlijk te bespreken. - Mikken op bedachtzaamheid. Sommige vragen vragen onthaasting, een veelzijdige en meerstemmige benadering. - Er zijn heelwat vragen die meer dan individuele eerder collectieve vragen zijn. Mits een gedeelde interesse maken ze voorwerp uit van groepsgesprek. - Deze gesprekken zijn niet dogmatisch van aard. 	<ul style="list-style-type: none"> - Een levensbeschouwelijk gesprek is meer dan een kwestie van intervisie, het delen en zoeken te begrijpen van elkaars kijken naar het leven. Het levensbeschouwelijke gesprek zoekt ook het gesprek met de afwezig-aanwezige via christelijke en andere verhalen. - Een levensbeschouwelijk gesprek verloopt bovendien niet louter tussen mensen en/of teksten van mensen. Er wordt ook gesprek gezocht met de eigen binnenkant, de bronnen van leven, de gelovige beluisterd ook steeds de 'meestappende vierde'. - In een levensbeschouwelijk gesprek mag de moderator ook een inhoudelijke inbreng hebben. De godsdienstleerkracht is dus niet alleen een uitlokker en een toetsers. Hij is bovenal deelnemer. Toeschouwer zijn kan niet in een levensbeschouwelijk gesprek. Bovendien is de leerkracht ook een voorlegger van minstens het christelijke verhaal. - Beroep op gezeghebbende autoriteiten kan in een levensbeschouwelijk gesprek. Men beperkt zich niet tot de louter aanwezige zienswijzen, overtuigingen en ideeën. - Het einddoel van een levensbeschouwelijk gesprek is niet het nastreven van een consensus rond een onderwerp. - Levensvragen vormen de kern van het levensbeschouwelijk gesprek. Dergelijke vragen worden niet opgelost, je draagt die levensbeschouwelijk mee. - Levensbeschouwelijke communicatie vraagt om meer dan spreken alleen (cfr. infra).

Uiteraard valt er veel te leren uit de spelregels van het socratische gesprek. We denken aan volgende onthoudertjes:

- Zich bondig en helder uitdrukken. In het levensbeschouwelijke gesprek is er geen ruimte voor lange monologen (van wie ook).
- Iedere deelnemer spant zich in om de ander werkelijk te begrijpen, zoekt actief mee naar de zienswijze van de ander.
- De begeleider bewaakt de voortgang van het gesprek.
- Eens een vraag de interesse heeft van alle deelnemers blijft die vraag gedurende het gesprek centraal staan. Wie gebruik maakt van interpretatieverschillen (Thomas spreekt van ‘hermeneutische knooppunten’) binnen een leergroep als motor van het lesgebeuren, kan makkelijk gebruik maken van de socratische methode. Het gaat er dan om een twistgesprek om te zetten in onderzoeksvragen (‘meen je dat nu echt’, ‘dat kan toch niet waar zijn’, ...).
- De vraag wordt niet ‘in abstracto’ behandeld, maar gekoppeld aan het leven, voorbeelden. Er is geen ruimte voor hypothetisch redeneren. In het vak gaat het niet om ‘brainstorm’. Het gaat om de intellectuele ervaring van het leven en het beleven: inleven en belevingskwaliteit.
- De bedoeling blijft om, weg van ‘het ijdele gezwets’, waarheid te vinden.

Voor het levensbeschouwelijke gesprek lijken me constitutief: een veilige gespreks sfeer, een door de stilte en verhalen gaan, een gevoel voor symbool en tweede taal. We proberen het schematisch in kaart te brengen:

de geloofscommunicatie en/of levensbeschouwelijke communicatie (voor, in en voorbij het lesgebeuren)			
<i>de elementen</i>	<i>de vruchten</i>	<i>de realiteit</i>	<i>de didactiek</i>
in een kader van vriendschap samenkomen	een levend weefsel ontdekken	er is geen cultuur van samenkomen (⇔geloven in ontmoeting is dus belangrijk, evenals het aanspreken van het ‘teruggetrokken ik’)	de formele mogelijkhedenvoorwaarden voor communicatie een vriendschappelijke, veilige sfeer de schoolcultuur
de bijbel en andere bronnen ter sprake brengen	ontdekken en geloven dat het woord schoon, goed, waar is, dat het de mysteriegevoelige snaar in het hart van de mens raakt	het kleine aantal gelijkgezinden ontgoocht (⇔ een spiritualiteit van de kleine kudde of de ballingschap ontwikkelen) het grote aantal geïnteresseerde buiten de geloofskring biedt perspectieven	grondhouding: ontvankelijkheid lezen en herlezen hindernissen in het verstaan wegnemen op- en verheldering getuigenis
onderling gesprek over leven en geloof	inspirerend en aanzettend tot creatief (christelijk) handelen, de ontdekking van de rijkdom van de binnenkant	er is de gewoonte van de discussie, geen cultuur dus van een bescheiden spreken en delen vanuit een luisteren, vanuit the ‘treasure within’ (⇔ taal van binnenkant aanleren)	oefenen in de contemplatieve dialoog de drie maal drie methode (wat heeft me getroffen, waarin treft Hij mij, wat doe ik ermee) het narratieve tweerichtingsverkeer bronnen-leven
momenten van gebed, stilte, vieren	momenten van vitaliteit, diepe ontmoeting	er is de prestatiedruk (⇔ plaatsen en tijden van stilte en overgave opzoeken, grondhouding van ontvankelijkheid)	oefenen in stilte en vieren een spreken en luisteren in rite, teken(taal) en symbool

Weet-je

- Advent met zicht op welzijn voor elke naaste mens! We brengen u graag op de hoogte van het verschijnen van het boek 'God in de marge, over diaconie, spiritualiteit, armoede en gemeenschap' van Mirjam Schuilenga. Het is een uitgave van Halewijn in samenwerking met TGL - Tijdschrift voor Geestelijk Leven - waarin een aantal van de teksten uit het boek verschenen zijn. Mirjam Schuilenga, theologe en buurtpastor, bundelde haar ervaringen met mensen in armoedesituaties in een boek. Ze nam immers deel aan Project Z3, een initiatief van religieuzen in de regio Twente in Nederland, bij mensen die door het verdwijnen van de gehele textielindustrie geconfronteerd werden met werkloosheid. Schuilenga rapporteert over haar ontmoetingen met concrete slachtoffers van de economische en van de weeromstuit ook maatschappelijke verpaupering. Leven op of onder de armoedegrens drijft mensen naar een leven in de marge van de samenleving. Een zorgelijk bestaan dat veel inventiviteit, creativiteit en uithoudingsvermogen vereist. Het boek (14,5 x 23,5 cm) telt 143 blz. en kost 14 euro (verzending niet inbegrepen), ISBN 90 73503 787. Het is verkrijgbaar bij uitgeverij Halewijn, Halewijnlaan 92 , 2050 Antwerpen (België), fax 0032 - (0)3 210 08 36, halewijn.uitgaven@kerknet.be, bij de liturgische centra en in de betere boekhandel.
-
- Nico ter Linden: Het verhaal gaat... Deel 6: De verhalen van Lucas en Johannes. Uitgeverij Balans, ISBN 9050184979, 340 blz.; €22,50. Het zesde en laatste deel van 'Het verhaal gaat...' ligt in de boekhandel. Daarmee heeft bijbelverteller Nico ter Linden zijn magnum opus voltooid. In 1996 kwam het eerste deel van 'Het verhaal gaat...' op de markt. Van de eerste twee delen werden er meer dan 100.000 verkocht, van de laatste drie toch nog 40 à 50.000. Enorme aantallen op de 'geloofsmarkt'. Soms was er bij het verschijnen van het eerste deel wat kritiek op het 'opleuken' van de bijbelteksten. Dat laatste werd niet meer herhaald bij de volgende delen. Zijn bijbelversie kreeg de bijnaam: 'dé kinderbijbel voor volwassenen'.

Oproep

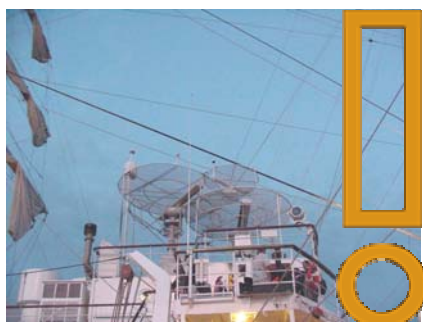
- Van een collega lesgever kreeg ik de volgende oproep: misschien willen sommige leerkrachten wel een 'freelance' groepje vormen rond spiritualiteit. Nog niets (werkwijze, locatie, frequentie, ...) ligt vast. Wie geïnteresseerd is kan contact opnemen: godsdienst@vsko.be
- Advent mag meer zijn dan pastoraal voorbereidingswerk. Martha en Maria, de twee zussen vooruitkijkend naar Jezus komst: Martha is gericht op de omstandigheden, de ontvangst, Maria is gericht op de komende zelf!

Pluim

Nogal wat (nieuwe) leerkrachten die geen vakopleiding godsdienst gevolgd hebben, bijten zich vast in de leerplannen en de leermiddelen. Bij diverse ontmoetingen konden we niet naast hun enthousiasme (en vermoeidheid) kijken. We danken de vele collega's die hen wegwijs maken in het vakeigene en ondersteunen naar lesgeven toe. En graag ook een pluim aan de betrokkenen zelf die deze nieuwe uitdaging combineren met de nodige bijkomende opleiding te Gent, te Leuven of in het eigen bisdom.

Verdere info op:

<http://www.sip.be/rkgodsdienst/vacatures.htm>

Graag ontvangen we suggesties (vragen, opmerkingen, info, aanbod) voor deze uitwisseling. U kunt die suggesties ook digitaal doorgeven.

Collega Francis Jacob blijft bijna dagelijks zorgen voor nieuws op <http://www.sip.be/rkgodsdienst/>